

Aan: de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, mevrouw mr. A. Broekers-Knol

Via: www.internetconsultatie.nl/sekswerk

Betreft: consultatie Stichting De Haven op de Wet Reguleringswet Sekswork

Over Stichting De Haven

Stichting De Haven verleent sinds 1996 hulp aan vrouwen die werkzaam zijn in de prostitutie. Deze hulp bestaat uit onder andere uit zeer intensief veldwerk (online en offline in bijvoorbeeld seksclubs, privéhuizen, bordelen en raamstraten, zowel bij legaal als bij illegaal werkende prostituees), maatschappelijk werk, conversatielessen, taallessen met certificaat, jobcoaching, een maatjestrage, en een uitgebreid uitstapprogramma voor vrouwen die willen stoppen met prostitutie. We leveren jarenlange nazorg omdat hier behoefte aan is en gebruiken deze groep en onze cliënten als klankbord voor initiatieven en ontwikkelingen in onze hulpverlening en uiteraard ook in het nadenken over deze consultatie.

Algemene opmerkingen over de 'geest' en doelstellingen van deze Wet Reguleringswet Sekswork (Wrs)

Allereerst: wij zijn erg blij dat dit kabinet na tien jaar serieus werk maakt om de wetgeving rondom prostitutie aan te passen. Nadat het bordeelverbod in 2000 werd opgeheven zagen wij een enorme verschuiving plaatsvinden in de sector. Helaas heeft legalisatie niet het gewenste effect van een veilige sector opgeleverd. Ook in diverse panden die door ons regelmatig zijn bezocht en waar de vergunning op orde was, heeft de rechter geoordeeld dat sprake was van mensenhandel. In Den Haag hebben we gezien hoe aan de hand van een door de politie uitgesproken 'negatief werkadvies' de vergunde sector in staat werd gesteld om verantwoordelijkheid te nemen. Wanneer er grote twijfels waren in hoeverre betreffende vrouw voldoende zelfredzaam en mondig was om in de prostitutie te gaan werken en/of wanneer er grote twijfels waren of zij zelf kon beschikken over haar verdiende geld werd een dergelijk negatief werkadvies gegeven. In de praktijk zagen wij dat exploitanten en bordeelhouders geen raam wilden verhuren aan vrouwen met een negatief werkadvies, waarmee een stap werd gezet richting het voorkómen van faciliteren van misstanden door de vergunde sector. Omdat het systeem niet landelijk dekkend was hoorden we bordeelhouders zeggen dat het goed mogelijk was dat deze vrouwen illegaal of elders legaal zouden gaan werken, maar dat zij als verantwoordelijk bordeelhouder niet een vrouw in hun pand wilde laten werken waarvan de politie meende dat er aanwijzingen waren aan te nemen dat zij niet geheel vrijwillig werkten als prostituee. Helaas hebben we ook met eigen ogen kunnen zien wat het (negatieve) effect is van het niet meer (mogen) voeren van intakegesprekken aan de 'voorkant'. Omdat er geen grondslag lijkt te zijn voor deze gesprekken, raakt een grote groep compleet uit beeld. Wanneer vrouwen in verschillende Nederlandse steden werkzaam zijn in de prostitutie kunnen er misstanden zijn die niet gezien worden, ook niet door bordeelhouders in de vergunde sector. Immers, de bordeelhouder gaat natuurlijk niet controleren of de huurster wanneer haar shift stopt, niet direct weer beschikbaar is in een andere provincie. Op deze manier kan het voorkomen dat vrouwen tussen diverse steden rondreizen, hierbij onmenselijke werktijden aanhouden terwijl ze werken in de vergunde prostitutie. Het is bewonderenswaardig dat het kabinet de grote problemen en misstanden in de prostitutiesector onderkent en deze serieus wil aanpakken.

Overigens herkennen we ons niet in het beeld dat in de **Memorie van toelichting** wordt geschetst (p.7), dat in de (thans) vergunde sector weinig misstanden naar voren komen. We zien wel degelijk dat

panden met exploitatievergunning worden gesloten vanwege misstanden; we horen van onze cliënten en zien in de praktijk dat grove misstanden plaatsvinden; en zien dat er grote mensenhandel zaken door het OM worden opgepakt in de openbare en vergunde prostitutiesector. Bij ons om de hoek, waar we wekelijks in de vergunde sector veldwerk doen. Toch weet iedereen dat de misstanden in de (thans) onvergunde sector zeer waarschijnlijk nog groter zijn dan in de vergunde sector. Goed dat nu juist dáár de focus op ligt.

Prostitutie is in Nederland gelegaliseerd. Dit maakt prostitutie echter niet een normaal beroep als alle andere beroepen. Vanuit De Haven herkennen we het beeld dat in de inleiding van de **Memorie van Toelichting** wordt geschetst over de prostitutiebranche, namelijk dat het een risicovolle branche is met een bovengemiddeld percentage geweld, uitbuiting en dwang. Dit blijkt ook uit de onderzoeken van onder andere Proud en SOA Aids Nederland. In onze hulpverlening zien we een enkele mondige en zelfstandige vrouw in de prostitutie werken die voldoet aan het vrijgevochten, romantische beeld dat veelvuldig in de media wordt geschetst van prostituees. Deze groep mag zich verheugen over een sterke representatie van diverse clubs die opkomen voor de rechten van deze vrouwen. Ook is er (gelukkig) aandacht voor de gruwelijke verhalen van slachtoffers van mensenhandel. Wat ons betreft wordt aan de hand van de Wrs mogelijk gemaakt hulp te bieden aan de grote groep van vrouwen die niet direct tot één van beide groepen gerekend kan worden maar in het 'grote grijze' midden' zitten. Deze groep van -doorgaans niet in Nederland geboren- vrouwen heeft vaak te kampen met multiproblematiek. Te denken valt onder andere aan problematiek op gebied van huisvesting, licht verstandelijke beperkingen, financiële problemen, problemen in de relatiesfeer, schuldproblematiek, het niet of onvoldoende spreken van de Nederlandse taal, gebrek aan opleiding, psychische problemen, herbelevingen en trauma's et cetera.

Het bestaan van de ene groep betekent niet de ontkenning van het bestaan van de andere groep. Dat er slachtoffers van mensenhandel worden uitgebuit in de legale prostitutie betekent niet dat álle prostituees slachtoffer mensenhandel zijn. Maar ook het feit dat er mondige en zelfstandig werkende prostituees zijn maakt niet dat over de branche geconcludeerd kan worden dat deze schoon is en er geen gedwongen prostitutie plaatsvindt. . Deze wet lijkt zich gelukkig te richten *juist* op bescherming van die kwetsbare doelgroep, in plaats van dat ze zich richt op de mondige prostituee die haar zaakjes op orde heeft en zelfbewust voor deze sector heeft gekozen.

Wij hopen op solidariteit van deze mondige prostituees met hun minder fortuinlijke, vaak buitenlandse branchegenoten en hopen dat zij zich scharen achter het mogelijk maken van de registratie van vrouwen werkzaam in de prostitutie. Voor een voorbeeld van dergelijke zeer bewonderingswaardige solidariteit verwijs ik naar de Uitzending van Undercover Nederland van afgelopen november waarin een vrouw uit Doetinchem niet wil accepteren dat op haar legale werkplek andere vrouwen worden uitgebuit en met gevaar voor eigen welzijn deze misstand aankaart. Deze prostituees zullen aan de hand van een registratieplicht voor alle prostituees meer zekerheid kunnen ontlenuen over het welzijn van de ander. Overigens zijn er meer niet-alledaagse bijzondere en/of gevaarlijke beroepen waar registratie verplicht is om de veiligheid te kunnen waarborgen. Bovendien zijn ook privacyrechten niet absoluut, maar moet de inbreuk op de persoonlijke levensfeer gewogen worden tegen de alternatieven. De Haven onderschrijft dat het registreren van prostituees een vergaande maatregel is die met de grootst mogelijke waarborgen moet worden omkleed. Echter, wij achten het inbreuk maken op de privacy een noodzakelijk kwaad om een aantasting van de lichamelijke integriteit te verhinderen. Anders gezegd:

om misstanden in de legale prostitutie te voorkomen begrijpen we dat de wetgever geen andere mogelijkheid ziet dan een registratieplicht in te stellen.

Het is prijzenswaardig dat de Wrs echt beoogt om werkers in de seksindustrie minder kwetsbaar te maken. Wel is het goed om te blijven benadrukken dat kwetsbaarheid ook betrekking heeft op aanpalende beleidsterreinen. Zo zijn het niet krijgen van hypotheek en het moeite hebben met het openen van bankrekeningen absoluut zaken die de kwetsbaarheid van deze doelgroep vergroten en die nog steeds niet zijn opgelost. Deze struikelblokken duwen prostituees in handen van malafide huisjesmelkers of het zorgt er voor dat ze kwetsbaar zijn omdat ze met grote sommen contant geld over straat moeten, omdat in de peeskamers niet (anoniem) kan worden gepind. Hier zien we dat het spanningsveld tussen aan de ene kant decriminaliseren (WRP 2000) en aan de andere kant de pogingen om de deelname aan het maatschappelijk verkeer te normaliseren nog niet is opgelost. De genoemde twee zaken zijn niet alleen een uiting van de stigmatisering waar veel prostituees mee te maken krijgen, maar vooral vormen ze vaak een feitelijke belemmering voor vrouwen om te stoppen met sekswerk. Het gros van onze cliënten woont tegen extreme prijzen in onderhuur, alwaar ze niet staan ingeschreven bij de gemeente. Daarom zou idealiter moeten worden toegevoegd (bijvoorbeeld aan **artikel 2**) dat prostituees niet alleen vergunningsplichtig zijn, maar dat deze vergunning tevens recht geeft op hulp bij het verkrijgen van hypotheek en het openen van bankrekeningen. Hiertoe zouden de in **artikel 3** genoemde gemeentes verplicht moeten worden (tegen financiële compensatie vanuit het Rijk) om speciale loketten te openen waarbij deze hulp gratis en met inachtneming van de privacyregelgeving wordt geregeld.

Omdat deze sector grillig is en snel wijzigt, is het goed dat de Wet in **artikel 52** een evaluatie instelt. Wat in de Memorie van Toelichting echter mist, is de erkenning die zo'n tien jaar geleden wél in de memorie stond in de concept nieuwe Wet Regulering Sekswerk, namelijk de constatering dat het opheffen van het bordeelverbod in 2000 niet heeft gebracht wat we er als wetgever en maatschappij van hadden verwacht. Het zou heel sterk zijn als in deze **Memorie van Toelichting** onomwonden wordt toegevoegd dat de Wet uit 2000 niet heeft geleid tot de gewenste schone sector. Juist omdat wetgeving maken op prostitutie zó verschrikkelijk moeilijk is en omdat het goed is te erkennen dat de huidige status quo van legalisering niet geleid heeft tot minder misstanden of minder mensenhandel. Sterker nog, onze indruk is dat de misstanden sinds 2000 juist zijn toegenomen. We hebben een grote groei gezien in de vraag naar betaalde seks en een aanzuigende werking gezien van vrouwen uit kansarme bronlanden die een groot risico lopen om te worden verhandeld of uitgebuit.

We zien dat de branche volop in ontwikkeling is. Juist in de thuisontvangst, de porno-industrie, achter de webcams en in de escortbranche (onder de huidige wetgeving grotendeels aan het zicht onttrokken) is het gevaar op geweld extra groot en zijn de (grotendeels) vrouwen extra kwetsbaar. Daarom zijn we stellig in het feit dat het goed is dat er met de Wrs gepoogd wordt om juist deze vrouwen beter in beeld te krijgen middels een vergunningsplicht en het feit dat er een wettelijke grondslag voor gegevensverwerking komt. Wel maken we ons zorgen over de uitwerking hier van.

De Wrs maakt een einde aan de onduidelijke situatie waarin legale prostitutie onvergund kon zijn. Door in één klap al het sekswerk slechts vergund toe te staan is voor iedereen duidelijk dat zonder vergunning sprake is van illegale prostitutie. Dit maakt dat de sekskoper medeverantwoordelijk wordt voor het mijden van illegale prostitutie. Het feit dat een sekskoper bij een vergund seksbedrijf ervan uit mag gaan dat de prostituee ook een vergunning heeft zou volgens ons mogelijk op termijn kunnen leiden tot een verschuiving van het illegale naar het legale circuit.

Kanttekeningen Stichting De Haven bij Wet Regulering Sekswork

Het is goed dat op het oog alle vormen van sekswork vergunningsplichtig worden (**artikel 1**). Wat we echter missen in de Wrs is a) een vergunningsverplichting voor prostituees en exploitanten in de branche van webcamseks en b) een vergunningsplicht voor prostituees en exploitanten in de porno(-film)-industrie. Wij horen veel van onze cliënten dat ze zich ook in deze sectoren begeven, en dat er juist hier enorme misstanden en uitbuitingssituaties zijn. Wat ons betreft wordt dit ook opgenomen in de vergunningplicht. Tevens bevelen we aan dat er een verbod wordt opgenomen voor het organiseren van zogenaamde 'gangbangs'. Ook deze laatste vorm van sekswork wordt in de Wrs buiten beschouwing gelaten, terwijl de misstanden er over het algemeen groot zijn en de prostituees zelf het minste lijken te profiteren van dit soort evenementen. Onze kritiek richt zich op de opzet van deze evenementen waarbij de vrijheid van de deelnemende prostituees om bepaalde klanten of handelingen te weigeren in het geding kan komen omdat de klant immers al heeft betaald aan de organisator van het evenement. Wij hebben diverse vrouwen gesproken die aangeven dat ze onder druk van deze opzet over hun persoonlijke lichamelijke grenzen zijn gegaan.

Het is het goed dat de Wet in **artikel 4** reguleert dat er een landelijk geldende eis is van een minimumleeftijd van 21 jaar voor alle mannen en vrouwen in de seksbranche. In ons regionale werk zien we enorme verschillen tussen gemeentes qua minimumleeftijd, en ook qua plaatselijke verordeningen. Sekswork is risicovol en moet niet door tieners worden uitgeoefend. We zien te vaak problemen bij kwetsbare jongeren en zijn ronduit blij met deze uniforme optrekking van de leeftijdsgrens. Wat ons betreft zou in deze Wet echter óók worden opgenomen dat de bezoekers of klanten van prostituees aan een minimumleeftijd van 21 jaar voldoen. Wij doen meerdere keren per week veldwerk in de prostitutiestraten van Den Haag en zien dan vaak groepjes jongens van rond de 16 jaar door de straten struinen die overlast veroorzaken en de vrouwen zonder respect benaderen. Van onze cliënten horen we dat ze niet alleen overlast geven in de straat, maar soms ook als betalende klant negatief opvallen. Het niet ophogen van de minimum leeftijd van bezoekers naar 21 zien we als een gemiste kans. Overigens zien we in veel bordelen wel een verbod voor bezoekers onder de 21.

We zijn blij met de nadruk op het verminderen van de kwetsbaarheid, die zich uit in onder andere de verplichting tot het hebben van een vergunning en het voeren van een vergunningsgesprek (**artikel 3 en 4**). Vanuit de branche volgen sommigen het discours dat deze vergunningsplicht zou betekenen dat 'alle prostituees' in de illegaliteit zouden belanden, omdat ze 'allemaal' bang zijn hun anonimiteit te verliezen door de instelling van het landelijk register prostitutievergunningen (**artikel 12**). Onzes inziens heeft de wetgever voldoende aandacht voor de privacy-angsten en is ze zich voldoende bewust van de gevoeligheden, zoals de mogelijkheid om prostituees te chanteren als hun gegevens niet voldoende worden beschermd. Ook onder het huidige stelsel zijn prostituees nota bene al verplicht zich in te schrijven, namelijk bij de Kamer Van Koophandel, en registreren exploitanten nu al de bij hen werkende prostituees- overigens grosso modo met een veel slechtere bescherming van de privacy van de prostituee en vele malen meer chantabel. En laten we niet vergeten dat de (nu) illegale sector die wij bij De Haven met ons online veldwerk aantreffen gigantisch is, ook nu al in het huidige bestel. Wel willen we benadrukken dat essentiële onderdelen van deze wet eerst verder uitgewerkt moeten worden, en niet slechts via Algemene Maatregelen van Bestuur. Het is voor Stichting De Haven niet uit te sluiten dat er sommige prostituees zullen zijn die zich niet willen laten registreren en dus illegaal zullen gaan werken. Mogelijk doen ze dit op dit moment nu al. Voor ons is het in ieder geval duidelijk dat veel van onze cliënten zowel 'wit' als 'zwart' in deze sector werken. Het is dus geen principiële reden om de vergunningplicht uit deze Wrs te halen.

Wij delen overigens wél de angst van enkele belangenorganisaties dat vrouwen die onder de beoogde Wrs zich alsnog *zonder vergunning* prostitueren (of moeten prostitueren), een heel grote drempel gaan ervaren om aan te kloppen bij hulpverleners voor maatschappelijk werk of gezondheidszorg. Dit geldt in grote mate voor de doelgroep van prostituees met niet-Nederlandse achtergrond (wat veruit de grootste doelgroep is in de huidige legale branche), waar in de cultuur autoriteiten automatisch veel minder worden vertrouwd. En hulpverleners worden al snel in hetzelfde rijtje geplaatst: wie garandeert de vrouw dat de hulpverlener haar niet aangeeft, en dat ze risico loopt op een boete tot wel EUR 20.000? (**Artikel 41**). Een vrouw die gedwongen illegaal (niet-vergund) prostitutie bedrijft wordt het extreem moeilijk gemaakt om hulp te zoeken of aangifte te doen van dwang. Laat staan dat ze zal deelnemen aan een uitstapprogramma. Zo'n vrouw zit dus feitelijk vast in haar situatie. Ze loopt immers het risico om een exorbitant hoge boete op haar naam te krijgen als ze zich bijvoorbeeld meldt voor een uitkering. Hier legt de wetgever de sanctie compleet bij de verkeerde persoon neer. Dit artikel moet onzes inziens volledig aangepast danwel geschrapt worden, waarbij het zogenaamde 'non-punishment' beginsel in het internationaal recht moet worden geïntroduceerd. Een slachtoffer mag immers niet verantwoordelijk worden gehouden voor overtredingen die zij zou hebben gedaan tijdens haar slachtofferschap.

Wij maken ons grote zorgen om de beperkingen die de toezichthoudende ambtenaren worden opgelegd in **artikel 39** van de Wrs. Juist omdat we weten dat de misstanden groter zijn in de thuiswerksector, omdat er hier veel minder sprake is van sociale controle, zouden ambtenaren met toezichttaak als ze gereede twijfel hebben over de zelfredzaamheid of als ze misstanden vermoeden, ook zonder toestemming van de bewoner een woning binnen moeten kunnen treden. En dan niet met de bedoeling om bij overtreding (lees: niet-vergunde prostitutie) de vrouw een boete uit te delen (artikel 41), maar met het oog op haar welzijn.

Beter zou het zijn om de focus niet te leggen op het uitdelen van boetes aan een niet-vergunde prostituee, maar de focus écht te leggen op aanpakken van de misstanden en de sekskopers mede verantwoordelijk te maken voor het stoppen van misstanden in de prostitutie door bijvoorbeeld de drempel te verlagen tot het melden van misstanden. Wanneer een sekskoper zijn heil zoekt in het illegale circuit dan is hij medeverantwoordelijk voor het voortbestaan van misstanden in de prostitutie. Er zou een landelijk anoniem en gespecialiseerd meldpunt moeten komen om misstanden in de hele sector te melden. Zo kunnen misstanden als gangbangs en wantoestanden in clubs en privéhuisen makkelijker en laagdrempeliger worden gemeld. Júst de illegaal werkende prostituee moet worden geholpen, en niet beboet.

Het is jammer dat in **artikel 14** staat dat de nadere regels over het prostitutieregister nog moeten worden uitgewerkt. Het is beter als over dit hete hangijzer sneller duidelijkheid wordt verschaft, en de details niet worden overgelaten aan een algemene maatregel van bestuur. Dit veroorzaakt veel (onnodige) onrust.

Het vergunningsgesprek als geregeld in **artikel 4** is gelegd bij een 'door de burgemeester aangewezen ambtenaar', niet-zijnde de ambtenaren die belast zijn met het houden van toezicht en opsporing (**artikel 38**). Hier zien we potentieel grote expertise en kennis verloren gaan. De **Memorie van Toelichting** stelt bovendien dat het vergunningsgesprek niet een startpunt mag zijn voor de controles. Tot enkele jaren geleden was er in de gemeente Den Haag een intakegesprek bij het team dat tevens belast was met toezicht en opsporing van misstanden. Dit team is uiterst gespecialiseerd en getraind op signalen van misstanden. Het is onze sterke aanbeveling om de vergunningsgesprekken te beleggen

bij gespecialiseerde teams van de politie, die tevens belast zijn met opsporing en misstanden, zodat ze ook in de praktijk kunnen volgen wat er wordt gezegd over zelfredzaamheid. Deze ambtenaren zouden overigens wat ons betreft een strenge gedragscode moeten tekenen om uit te sluiten dat ze in privé-tijd betaalde seksuele diensten afnemen in de regio waarvoor ze vergunningsgesprekken voeren.

Het feit dat artikel 4 niet specificeert welke ambtenaren de vergunningsgesprekken gaan voeren doet vermoeden dat de wetgever deze wil beleggen bij de GGD's. Hier zijn wij zeker geen voorstander van. Dat is niet omdat we niet geloven in de capaciteit van de GGD's, maar simpelweg vanwege het feit dat binnen de GGD de focus elders ligt, en niet op het signaleren en onderscheppen van misstanden en uitbuitingssituaties. GGD's benaderen de gezondheidsaspecten over het algemeen bijvoorbeeld meestal vanuit puur fysiek standpunt. Kennis over welzijn, multiproblematiek, stress, geestelijke nood, licht verstandelijke beperkingen of bijvoorbeeld schuldenproblematiek zijn ook zaken die mee moeten spelen bij het bepalen van 'zelfredzaamheid'.

Deze criteria van zelfredzaamheid (**artikel 6**) gaan wat ons betreft lang niet ver genoeg en zijn in deze wet ook niet duidelijk genoeg gespecificeerd om uniform landelijk te worden gehanteerd. Waarschijnlijk doelt de wetgever op een algemene zelfredzaamheidsmatrix. Naar onze mening moet er ook een minimale en duidelijk gespecificeerde *taaleis* worden opgenomen. Als een prostituee onvoldoende Nederlands kan spreken, hoe kan ze dan haar grenzen aangeven of onderhandelen over de prijs of inhoud van een seksuele dienst? Een tweede toevoeging is wat ons betreft dat een vergunning alléén verleend wordt als een vrouw een minimale cursus heeft gevolgd of expertise kan aantonen (dus niet slechts door de ambtenaar bij het vergunningsgesprek *geïnformeerd* is over:) zaken als arboregels, zelfverdediging, regels omtrent belastingen, het voeren van een correcte bedrijfsadministratie, en hygiëne. Vrouwen die zelfstandig voor de prostitutiebranche kiezen of hebben gekozen zullen aan deze eisen makkelijk voldoen. We vragen van andere beroepsgroepen zoals de horecabranche ook dat werknemers voldoen aan de sociale hygiëneregels- dan zouden er voor deze sector met een bovengemiddeld percentage geweld, uitbuiting en dwang aan de 'voorkeur' veel duidelijker moeten worden gecontroleerd of een vrouw écht zelfredzaam is.

Veel van onze cliënten die op dit moment in de seksindustrie legaal werkzaam zijn, zullen niet voldoen aan de zelfredzaamheidseis. Daarom is het onze aanbeveling dat aan deze wet een overgangperiode wordt toegevoegd voor thans werkzame prostituees. Hiervoor zouden extra financiële middelen beschikbaar gesteld moeten worden voor de hulpverleners, om deze vrouwen te begeleiden naar voldoende zelfredzaamheid.

Signalering van situaties van mensenhandel is vaak een kwestie van vele optelsommen *bij elkaar*. De huidige Wrs laat echter weinig ruimte om grote hoeveelheden van 'zachte signalen' of vermoedens en onderbuikgevoelens op te tellen die kunnen spelen bij alle ketenpartners maar bijvoorbeeld ook bij de toezichthouders (**artikel 12**). De handhaving wordt ook niet uniform en verplicht geregeld- eveneens een grote gemiste kans, omdat sommige steden of regio's snel te boek komen te staan als 'makkelijk' gebied voor mensenhandelaren waar ze weinig zullen worden tegengewerkt omdat de kennis van het tegenwerken van ondermijning achterloopt op die van landelijke collega's. Pagina 30 van **de Memorie van toelichting spreekt** dat gemeentes een voorstel *kunnen* doen tot oprichting van een integraal interventieteam, waarbij verschillende overheidsinstellingen samenwerken. Dit is op dit moment het geval in de Gemeente Den Haag en werkt goed. Deze integrale handhaving is echter optioneel gemaakt in de Wrs- alweer een grote gemiste kans om het mensenhandelaren landelijk en uniform moeilijk te maken. En in het geval gemeentes deze handhaving en toezicht wél integraal hebben

aangepakt, dan kunnen de vele 'softe' signalen van mensenhandel niet worden opgenomen als aantekening in de prostitutievergunning. De uitspraak van de Autoriteit Persoonsgegevens maakt dat het voor deze instanties op het moment namelijk onmogelijk is om gegevens van prostituees te administreren. Dit betekent dat nog steeds de vele 'softe' signalen die samen voldoende bewijs kunnen vormen voor uitbuiting of mensenhandel, niet geregistreerd mogen worden. Ook signalen en onderbuikgevoelens die wij als hulpverleningsorganisatie doorspelen naar de toezichthouders, zullen waarschijnlijk niet mogen worden geregistreerd. Dat betekent dat al deze 'softe' signalen niet kunnen worden opgenomen als aantekeningen met betrekking tot de zelfredzaamheid van een prostituee en met betrekking tot dwang (**artikel 6, artikel 12 en artikel 12.4**). Wij maken ons bovendien sterk zorgen over de definiëring van 'ernstig vermoeden' van dwang in **artikel 6**. Waarom houdt de wetgever hier niet vast aan de Europese richtlijn 201/36, welke spreekt van de 'geringste aanwijzing' van dwang? En uiteindelijk betekent dit dat er fors minder gevallen van gedwongen prostitutie boven water zullen komen- wat nu juist de bedoeling is van de Wrs.

In zijn algemeenheid kunnen we stellen dat deze wet vooral richt op handhaving en repressie, en veel minder inzet op zorg. Terwijl er geen notie wordt gemaakt van het zogenaamde 'doorlaatverbod', dat stelt dat de politie bij verdenking van mensenhandel het delict nooit mag laten voortduren- een gemiste kans wat ons betreft. In **artikel 18** staat wel een optionele zorgpost (waarvoor overigens geen middelen lijken te worden vrijgemaakt- dit zal sterk drukken op de begrotingen van de gemeentes), maar deze lijkt duidelijk onderbelicht en er lijkt veel te veel worden ingestoken op repressie. De zorggespreken zijn optioneel en anoniem. Dit betekent dat er niet mag worden geregistreerd. Zijn er vermoedens van dwang, uitbuiting of geen-zelfredzaamheid, dan kunnen deze zorgen niet worden gedeeld met de hulpverlenende ketenpartners. Terwijl voor de doelstelling om de sector schoner te krijgen nu juist de zorgverlening en het veldwerk extreem belangrijk zijn. Het spijt ons dat deze nadruk zo verkeerd lijkt te liggen. In de Wrs is bovendien alleen voorzien in een zorgpost in de gemeenten waar het zogenaamde startgesprek plaatsvindt; terwijl prostitutie overal wordt toegestaan en momenteel wordt gebezigd. Dit is een onderbelichting van het belang van langdurige outreachende hulpverlening.

Het vergunningsgesprek dat geregeld is in **artikel 4** van de Wrs wordt slechts eens in de vijf jaar herhaald. In deze periode kan de zelfredzaamheid van een prostituee of een eventuele uitbuitingssituatie ernstig wijzigen. Ons advies is om dit gesprek vaker te laten plaatsvinden, bijvoorbeeld door minimaal eenmaal per jaar een verplicht gesprek in te voegen met de toezichthoudende partij.

Het is goed dat de regels voor exploitanten worden geüniformeerd en dat bijvoorbeeld ook beheerders beter in beeld komen. Hier zien wij in de praktijk best vaak dingen scheef gaan. **Artikel 26, 27 en 28** maken de branche schoner. Maar ze gaan wat ons betreft nog niet ver genoeg. Als we erkennen dat de prostitutiesector een branche is met een bovengemiddeld percentage geweld, uitbuiting en dwang, dan is het overleggen van een Verklaring Omtrent Gedrag voor exploitanten en beheerders wel een minimale eis waaraan moet kunnen worden voldaan om in aanmerking te komen voor een exploitatievergunning.

Ook moet het duidelijk zijn wie de 'beneficial owner' van een seksonderneming is, zodat schijnconstructies met stromannen worden voorkomen. Het verbod op het aanbieden van onveilige seks of garanderen dat prostituees vrij zijn van soa's als geregeld in **artikel 36** maakt de branche eveneens schoner. **Artikel 32** is dan weer heel mat geformuleerd. Exploitanten zouden niet bij ernstige

vermoedens, maar bij 'enige' vermoedens *meteen* melding moeten doen bij de aangestelde ambtenaren.

We zijn blij dat **artikel 40** sekskopers een duidelijke taak geeft en hen als het ware dwingt om zich te richten op de vergunde sector.

In het regeerakkoord is afgesproken dat het zogenaamde 'pooierverbod' opnieuw ter tafel zou komen. De formuleringen in deze Wrs (bijvoorbeeld in **artikel 45**) missen echter nog wel aan effectiviteit. Zo is een faciliteerder alleen in een beperkt aantal gevallen strafbaar als het niet-vergunde prostitutie betreft.

Samenvattend is het prijzenswaardig dat het kabinet met de Wrs streeft naar vier essentiële voorwaarden waaraan voldaan moet worden, wil de overheid prostitutie toestaan. Daarmee geeft ze enerzijds ruimte aan de bestaande legaliteit, maar erkent ze anderzijds wel de risico's en gevaren. De Wrs benadrukt juist de branches en werkvormen waar het risico van uitbuiting en misstanden het hoogste is. Er zitten helaas wel heel veel haken en ogen aan de details van de uitwerkingen, die te vaak risico's voor de prostituee opleveren. Grosso modo zijn we blij met de geest van de wet, maar zien we sterke haken en ogen in de uitvoering van deze wet, die veelal in het nadeel van de prostituee zijn.

Wij denken graag verder met u mee over aanpassingen aan deze wet.

Namens Stichting De Haven,
Eva Wielenga, algemeen manager

ⁱ In dit stuk spreken we voor het gemak over 'vrouwen' en 'prostituees'. Bedoeld wordt ook mannen en transgenders die zich prostitueren of gedwongen worden zich te prostitueren.